

рослин КЗО "СШ №134" ДМР з наукової точки зору, в першу чергу, за рахунок нових видів і сортів з родини *Gesneriaceae*, наприклад, з роду *Primulina* Hance, що є стійкими в культурі, декоративними рослинами з цікавими морфологічними особливостями, що можна також демонструвати на уроках біології [2, с. 124, 3, с. 239].

Встановлено, що в сучасних школах (на прикладі КЗО "СШ №134" ДМР, де зібрано 54 види тропічних і субтропічних рослин) є можливості вирощувати більшу кількість представників родини *Gesneriaceae* для вдосконалення навчально-виховного процесу і підвищення цікавості школярів до вивчення біології. Тому вважаємо доцільним подальше співробітництво навчальної лабораторії тропічних і субтропічних рослин ботанічного саду ДНУ з КЗО "СШ №134" ДМР. Пропонуємо навесні 2023 року передачу до школи посадкового матеріалу геснерієвих, зокрема, нових сортів роду *Streptocarpus* та видів роду *Primulina*, а також інструкцій щодо їх вирощування.

Список літератури

1. Домницька І.Л. Культивування видів родини *Gesneriaceae* Dum. у ботанічному саду Дніпропетровського національного університету/ Збереження біорізноманіття тропічних і субтропічних рослин: Матеріали міжнарод. наукової конф., 10-13 березня 2009. – Київ. – 2009. – С. 236-239.
2. Домницька І.Л., Кабар А.М., Наумова Т.О., Міщенко В.І., Лихолат Ю.В. Інтродукція видів та сортів з роду *Primulina* Hance в ботанічному саду Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. *Рослини та урбанізація*: матеріали десятої Міжнарод. науково-практ. конф., Дніпро, 2021. – С. 123-125.
3. Домницька І.Л., Лихолат Ю.В. Перспективи використання представників родини *Gesneriaceae* Dumort. у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів. *Science, Development and the Latest Development Trends: XXXV International Scientific and Practical Conference*: Paris, France, September 06-09, 2022, P. 237-241.
4. Опанасенко В. Ф., Зайцева І. О., Кабар А. М. Колекція рослин ботанічного саду Дніпропетровського національного університету / В. Ф. Опанасенко, І. О. Зайцева, А. М. Кабар та ін. – Д.: РВВ ДНУ, 2008. – С. 83-94.
5. Chase, M. W., Christenhusz, M. J. M., Fay, M. F., Byng, J. W., Judd, W. S., Soltis, D. E., Mabblerley, D. J., Sennikov, A. N., Soltis, P. S., & Stevens, P. F. (2016). An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV. *Botanical Journal of the Linnean Society*, 181(1), 1–20. <https://doi.org/10.1111/boj.12385>
6. Kabar, A. M., Lykholat, Y. V., Zaitseva, I. O., Didur, O. O., Pakhomov, O. Y., Kuzmina, L. P., Kovalenko, I. M., Sklyar, T. V., & Lykholat, T. Y. (2021). *Landshaftnyi fitodyzain z osnovamy biotekhnolohii: Chastyna 1* [Landscape phytodesign with the basics of biotechnology: Part 1]. LIRA, Dnipro (in Ukrainian).
7. Prisedsky Y., Kabar A., Lykholat Y., Martynova N., Shurpanova L. Activity and isoenzyme composition of peroxidase in Japanese quince vegetative organs under steppe zone condition. *Bioliija*. 2017. 63(2), 185-192.

УДК 73.05:712

ВАСИЛЕНКО О.В.

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МІНІ-СКУЛЬПТУР У РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОНАХ МІСТА

Проаналізовано досвід розвитку проектів міні-скульптур в різних містах України. З акцентом на Ужгород та Білу Церкву, перелічено функції скульптури в громадському просторі.

Ключові слова: скульптура, міні-скульптури, творчий розвиток, міське середовище.

Vasylenko O. Use of mini-sculptures in recreation areas of the city.

The experience of the development of mini-sculpture projects in cities of Ukraine is analyzed. Using the example of Uzhgorod and Bila Tserkva, the functions of sculpture in public space are defined.

Key words: sculpture, mini-sculptures, creative development, urban environment.

Скульптура, безумовно, є важливим елементом формування ландшафту у міському середовищі. Скульптура у громадському просторі виконує безліч функцій: просвітницьку, ревіталізаційну, культурно-освітню, збагачення візуального середовища, формування характеру вулиць та площ, творчий розвиток, формування культурного спадку, поєднання людей спільною історією, спільними емоціями, позитивний вплив на настрій і, як наслідок, продуктивність глядача, підсилення соціальної комунікації, навіть – стимулювання економіки. Навколишні комерційні об'єкти отримують більше вигоди, коли територія приваблива для великої кількості відвідувачів. Скульптура може працювати магнітом для туристів і містян, сприяє зростанню обізнаності.

Встановити велику монументальну скульптуру в місті дуже не просто з двох основних причин – значні фінансові затрати на створення самої роботи та формування візуального простору необхідних масштабів. У місті просто так розмістити тривимірний об'єкт мистецтва не може ні інституція, ні художник, ні меценат, якому б хотілося подарувати цей витвір місту. Існують законодавчі обмеження до прийняття на баланс того чи іншого об'єкту, ресурсноємні проблеми, технічні питання де можна ставити, де не можна, хто балансоутримувач у подальшому.

Вищесказані причини пояснюють зростаючу популярність міні-скульптур у світі та тенденції до розвитку саме міні-скульптур. Зауважу, що міні-скульптурою являється тривимірний арт-об'єкт розміром до 1 метра.

Міні-скульптури у міському просторі здатні працювати на рівні монументальних пам'ятників. Здатні навіть до додаткових бонусів, таких як: створення захоплюючого маршруту із квестом по їх пошуку, фотографування та селфі з ними, заохочення інтерактивного контакту із витвором мистецтва. Безумовно, міні-скульптура потребує кратно менше місця і ресурсів для свого встановлення.

Поговоримо про досвід втілення міні-скульптур саме в Україні. Кожне місто має свою родзинку, а в Ужгороді їх – ціла жменя, розпорошена по місту. Їх у місті на середину 2022 року – понад півсотні. Всього за 12 років, починаючи з 2010 року, місту вдалося поповнити культурний фонд на таку значну кількість нових міні-скульптур (рис.1). Кожна з них є не тільки привабливою цікавинкою, але й несе дуже символічний, філософський зміст, залучає туристів у квести та екскурсії, стимулює містян дізнаватися цікаві факти з історії міста. Жодна екскурсія в Ужгороді не оминає міні-скульптури, вони гармонійно вписались в ландшафт міста, розповідають про історію, традиції, особливості краю. Ці бронзові пам'ятники є такими собі міні-портретами цікавих, достойних історичних постатей, персонажів чи міфічних героїв, що у тій чи іншій мірі мали, чи мають вплив на їхній край. Автор ідеї встановлення міні-скульптур – місцевий скульптор Михайло Колодко.

Рис 1. Деякі із найвідоміших міні-скульптур м. Ужгород.

Такі хороші ініціативи розповсюджуються і в інші міста. Свої проєкти міні-скульптур уже почали розвивати такі міста, як Київ, Дніпро, Полтава, Маріуполь, Луцьк, Славута, Мукачево, Біла Церква.

У Києві на червень 2022 року 37 скульптур (рис.2). На жаль, майже в кожному місті організатори стикнулися з вандалізмом, коли скульптурки, відлиті з бронзи, викрадають, попри надійне їх закріплення залізними арматурами до постаментів. Звісно, це не привід припиняти встановлення арт-об'єктів. Прикметно, які рішення знаходяться з часом. У Києві, скажімо, після викрадення міні-скульптури «Слоник» і пошкодження «Київського торта», ці витвори відлили повторно і перенесли їх встановлення до місць, які під цілодобовим наглядом камер спостереження або на стіни споруд, які під постійною охороною.

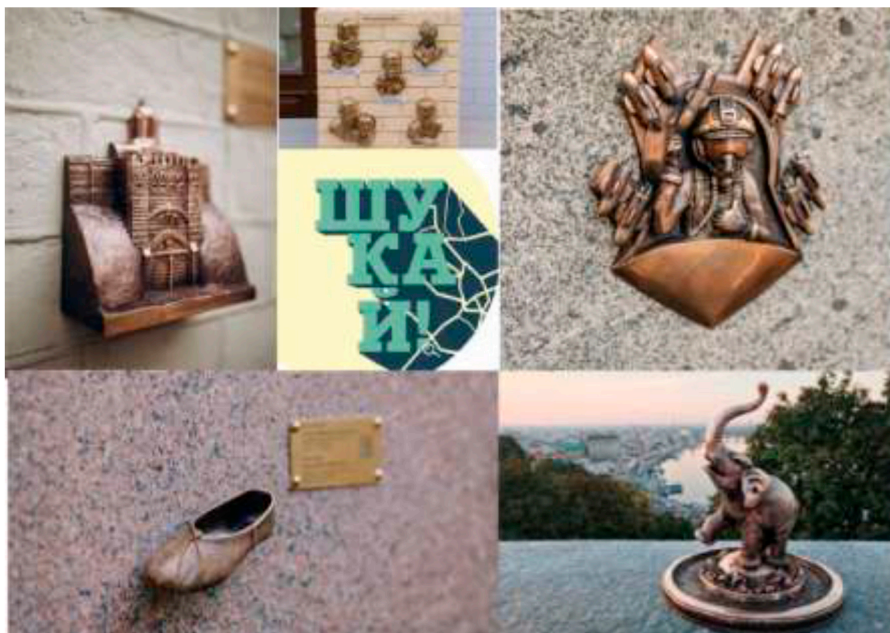

Рис.2. Міні-скульптури Києва, авторський проєкт «Шукай!» Юлії Бевзенко.

А остання міні-скульптура, що була встановлена в Ужгороді, здатна сама себе захистити. Йдеться про твір під назвою «Дикий Захід Баффало Білла». Перша з ужгородських скульптурок, яка сама розповідає свою історію двома мовами – має аудіосупровід українською та англійською. Має надсучасну систему захисту. У разі потенційної загрози пошкодження, може надіслати у відповідні правоохоронні органи сигнал про небезпеку.

У Білій Церкві також розвивається своя серія міні-скульптур. Проєкт з 12 міні-фігур, що розповідають відомі і невідомі широкому загалу історії міста, почав свою реалізацію з 2020 року. Тоді молодий активіст, патріот Юрій Колотницький його придумав, розробив ідею та подав на «Громадський бюджет» міста.

Громадський бюджет, або бюджет участі – це програма, завдяки якій жителі міста впливають на розподіл коштів місцевого бюджету та сприяють розвитку міста. Місцеві мешканці голосують і кількістю голосів здатні обрати той проєкт, який вважають цінним та цікавим для реалізації.

Для впровадження проєкту в життя міська адміністрація провела художній конкурс та обрала переможця. Ним став місцевий білоцерківський скульптор Максим Василенко (рис.3). Скульптор запропонував не використовувати бронзу, щоб не провокувати акти вандалізму. І більшість скульптурок створив у самотутній авторській техніці – поєднання кування та зварювання чорного металу.

Рис.3. Скульптор Максим Василенко у процесі роботи над міні-скульптурами, Біла Церква.

Історична основа появи деяких з цих образів у канві міста дуже неочікувана та сприяє збільшенню обізнаності містян в історії власного міста, не кажучи вже про туристів.

Наприклад, скульптурка «Американський літак. Кінг-Конг» Яке він має відношення до міста? Понад 100 років тому Білу Церкву і всю Україну окупували більшовики. Звільняли країну українсько-польські війська. Одним з підрозділів польської армії був дивізіон Косцюшка, який складався переважно з американських пілотів. Американці таким чином хотіли віддячити полякам за допомогу у війні за

незалежність США. Ініціатором формування цього підрозділу був американець Меріан Купер. Після звільнення Києва від більшовиків, цей підрозділ дислокувався у Білій Церкві. Тут з аеродрому, який знаходився на сучасній вулиці Курсовій американці здійснювали розвідувальні польоти. Згодом Купер з приємністю згадував українські вечори, коли юнаки і дівчата в національному вбранні збиралися та співали народних пісень. На жаль, упродовж місяця більшовики зібралися з силами та завдали удару по звільненим українським землям. У липні під час одного з боїв з підрозділами Будьонного, більшовики збили літак Купера і захопили його у полон. Будьонний обіцяв великі гроші за голову Купера, проте американцю вдалося переконати більшовиків, що він звичайний пролетарій з Чикаго, якого примусили воювати. Здійснив невдалу спробу втекти з полону, 9 місяців будував залізницю під Москвою. І все ж Куперу вдалося втікти з полону і пройти 700 км до Польщі, де був нагороджений орденом. Після повернення до США, Купер зайнявся журналістикою, а згодом продюсерською роботою в Голівуді. В один з моментів свого життя Купер зацікавився життям горил, після чого написав сценарій про гігантську мавпу та її пригоди в Нью-Йорку, після чого став режисером фільму Кінг-Конг, який отримав небувалу славу і залишається популярним по наш час. До речі, у сцені, де Кінг-Конг трощить будівлю, а його обстрілюють з неба, пілотом одного з літаків був сам Купер, саме цю сцену зображує скульптура. Знаходиться вона у місці, безпосередньо пов'язаному з професійною діяльністю Меріана Купера після війни.

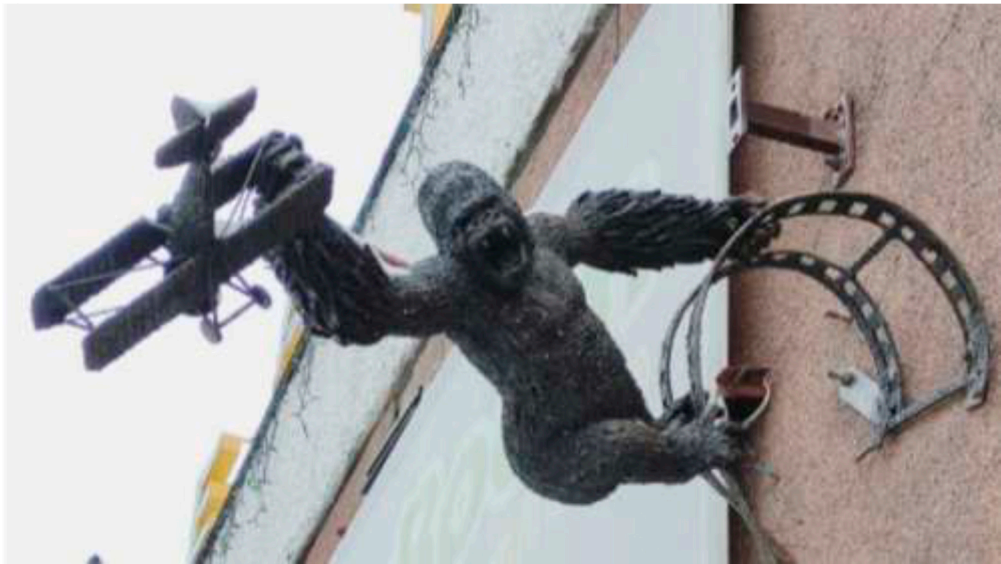

Рис. 4. Міні-скульптура «Американський літак», м. Біла Церква.

Проект міні-скульптур у Білій Церкві в 2022 році мав поповнитися 30 новими витворами, які мали розповідати про величні події історії України і нашого міста, але ворог завадив втілити ці плани. Після перемоги команда авторів обов'язково повернеться до реалізації цих ідей.

Висновок. Щодо всіх міні-скульптур України загалом, прослідковується, що кожна з них стала туристичним об'єктом, кількість зацікавлених відвідувачів росте з кожним роком. Це показові приклади точкових, нересурсноємних інвестицій у місто, котрі поглиблюють культурний контент, залучають спостерігача до взаємодії, здатні поліпшувати настрій і думки глядача, збагачують рекреаційні зони

міста і стимулюють його туристичну привабливість.

Використані джерела

https://md-ukraine.com/ua/object/detail/8401_mini-skulptura-maak-svobodka.html

<https://tourinform.org.ua/ekskursiya-na-temu-mini-skulptury-uzhhoroda>

<https://www.facebook.com/skulpturky.bc>

УДК 712:635.042

ОЛЕШКО О.Г., канд. с.-г. наук

КРАВЧУК А.В.

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

САДИ У СТИЛІ ПОТАЖЕ (POTAGER) ЯК СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО ГОРОДНИЦТВА І СУЧАСНОЇ ЕСТЕТИКИ САДУ

Проаналізовано історичний розвиток декоративних городів у стилі потаже та його роль у популяризації городництва в урбанізованому. Розглянуто основні композиційні прийоми садів у стилі потаже. Рекомендовано асортимент овочевих культур для декоративних городів в умовах Центрального Лісостепу. Запропоновано проєкт дизайну овочевої клумби з використанням декоративної капусти.

Ключові слова: стиль потаже, декоративний город, декоративна капуста, овочева клумба, стає садівництво.

Oleshko O.G., Kravchuk A.V. Potager gardens as a synthesis of traditional olericulture and modern garden aesthetics.

The historical development of Potager gardens and its role in the popularization of olericulture in urban environment have been analyzed. The main composition techniques of gardens in the style of potage are considered. The assortment of vegetable crops for Potager gardens in the conditions of the Central Forest Steppe have recommended. A design project of a decorative vegetable bed using ornamental cabbage is proposed.

Традиції поєднання городництва та естетики саду дуже сильні і мають давню історію, що налічує кілька століть як у західноєвропейському садово-парковому мистецтві так і на теренах нашої країни. Наразі інтерес до декоративних посадок із овочевих і пряно-ароматичних рослин посилюється і широко використовується не тільки як спосіб оформлення приватних садиб, а й у дизайні міських просторів. У останні роки принцип поєднання у садово-паркових композиціях декоративних і корисних культур став однією із актуальних тенденцій у ландшафтному дизайні.

Зародилося декоративне городництво від монастирських традицій Середньовіччя у монастирях Франції. Такі сади мали виключно утилітарний характер, у яких на регулярних грядках вирощувалися овочі, плодові дерева і лікарські трави. Символізм в композиції саду, практичність і декоративність були основними рисами монастирських городів і садів [1]. Основною їх ідеєю було – що є корисним, те має бути і красивим. Монастирські сади і декоративні городи були замкнутими, планувальна структура включала перпендикулярні доріжки, які перетиналися у вигляді хреста, на перехресті встановлювали фонтан як символ віри і очищення водою, висаджувалися лілії або троянди, які символізували Божу Матір (рис. 1). Деревя та кущі для економії простору висаджувалися вздовж стін.